

Oslo, dato 1.2.2024

Klima- og miljødepartementet

Kunnskapsgrunnlag om økologisk tilstand i norsk skog og utredning av tiltak – skriftlig innspill

Vi viser til invitasjon til å gi skriftlig innspill til rapporten «Kunnskapsgrunnlag om økologisk tilstand i norsk skog og utredning av tiltak», (deres ref. 23/6116).

Norsk Friluftsliv representerer de 18 store frivillige friluftslivsorganisasjonene i Norge, med til sammen nærmere en million medlemskap og rundt 5000 lokale lag og foreninger. En av hovedoppgavene for Norsk Friluftsliv er å ivareta allemannsretten og sikre friluftslivets naturgrunnlag og skape økt forståelse for naturens egenverdi. Som en del av dette arbeidet jobber vi for å styrke hensynet til natur og friluftsliv i politikk, planer og lovverk.

Friluftsliv er Norges desidert største fritidsaktivitet. Skogen er kanskje den viktigste friluftslivsarenaen, og har derfor stor betydning for folks livskvalitet, identitet, bolyst og folkehelse. Det er derfor svært viktig å forvalte skogen på en måte, som i tillegg til å ivareta og forbedre den økologiske tilstanden, også ivaretar friluftslivets interesser og de opplevelseskvalitetene som er knyttet til skogen. Disse interessene er i stor grad sammenfallende.

Bakgrunn

Rapporten er et resultat av et oppdrag til Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, fra Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet, om å utarbeide et felles kunnskapsgrunnlag om den økologiske tilstanden i norsk skog og beskrive relevante tiltak med tilhørende virkemidler, som kan bidra til å opprettholde og forbedre tilstanden i skog, i samråd med andre berørte direktorater.

En verden i krise

Verden står nå overfor to eksistensielle menneskeskaptede kriser, tap av naturmangfold og klimaendringer. Ifølge det internasjonale naturpanelet (IPBES) er arealinngrep og nedbygging av natur den viktigste årsaken til tap av naturmangfold. Samtidig viser klimapanelets spesialrapport om klimaendringer og landarealer at måten vi bruker våre landområder på, er en betydelig driver av klimaendringene. Det fundamentale problemet er at begge krisene skyldes at mennesket tar for stor plass og bruker for mye av jordas ressurser. Verdens ledende forskere er tydelig i sine konklusjoner; vi mennesker driver en rovdrift på naturen på en måte som ødelegger selve grunnlaget for vår økonomi, matsikkerhet, helse og livskvalitet. Med andre ord, vi tærer på naturkapitalen og kaller det verdiskapning.

Naturindeks for Norge for 2020, som måler tilstanden til og utviklingen av biologisk mangfold i Norge, viser at skog er den naturtypen som kommer dårligst ut, med en indeks på 0,41 (naturtilstand er satt til 1). Nesten 50 % av de truede artene på den norske rødlista fra 2021 lever i skog, og hovedårsaken til at de er truet, er måten vi driver skogbruket på. Samtidig er kun 3,9 % av den produktive skogen vernet etter naturmangfoldloven. I tillegg hogges det i de siste gjenværende naturskogene, som ennå ikke er flatehogd, uten at verdiene i disse skogene er kartlagt og ivaretatt.

Det er derfor et sterkt behov for å sette inn gode og effektive tiltak for å forbedre den økologiske tilstanden i skog.

Kunnskapsgrunnlaget

Norsk Friluftsliv mener det er positivt at det nå er laget et kunnskapsgrunnlag for den økologiske tilstanden i skog. Vi mener imidlertid at dette kunnskapsgrunnlaget burde vært laget av forskere med spesialkompetanse på skog og de økologiske prosessene som foregår der, for eksempel gjennom et samarbeid mellom NINA og NIBIO, eventuelt i samarbeid med andre forskningsinstitusjoner med kompetanse på feltet. På den måten hadde kunnskapsgrunnlaget hatt en solid forskningsbasert forankring og i større grad fått aksept i ulike miljøer som er opptatt av hvordan skogen forvaltes.

Tiltak

Det er opplagt behov for å bedre den økologiske tilstanden i skog. Da er det først viktig å slutte med aktiviteter som fortsetter å redusere den økologiske tilstanden i skogen. Dette gjelder for eksempel flatehogst i naturskog (skog som tidligere ikke har vært flatehogd), markberedning, sprøyting, gjødsling og bruk av fremmede treslag. Tilskuddsordninger som bidrar til å redusere den økologiske tilstanden, slik som tilskudd til skogsbilveier inn i inngrepsfire områder og hogst i bratt terreng, må fjernes. Dette er avgjørende og viktige tiltak som mangler i tiltaksmenyen som er foreslått i rapporten.

I tillegg til de tiltakene med reell positiv effekt på den økologiske tilstanden, som det er redegjort for i rapporten, mener Norsk Friluftsliv blant annet følgende tiltak må settes i verk:

- Utarbeide et lovverk som ivaretar balansen mellom naturhensyn og skogbruk i tråd med alvoret i naturkrisen og den økologiske tilstanden i skog, herunder myndighetskontroll, krav til konsekvensvurderinger og planlegging, krav til vedtak, innsyn, medvirkning og klagerett, i tråd med reguleringer av annen næringsvirksomhet og god forvaltningsskikk.
- Kartlegging av den skogen som til nå ikke har vært flatehogd, og sørge for at den økologiske tilstanden i disse områdene blir opprettholdt og forbedret, både på kort og lang sikt.
- Stimulere til vesentlig økt bruk av lukkede hogster og tiltak som legger til rette for lukkede hogster i neste omgang, for å skape mer mangfoldige og robuste skoger. Dette vil være positivt både for naturmangfoldet, karbonbinding, friluftslivet og skogbruket.

- Forsterke de generelle hensynene som, gjensetting av trær av ulike slag, øke andelen død ved i alle stadier, øke kravet til kantsoner, krav til lengre omløpstid, avsetting av nøkkelbiotoper og andre biologisk viktige områder, m.m.
- Fjerne støtteordninger som har negativ innvirkning på den økologiske tilstanden.
- Innføre støtteordninger som har positiv innvirkning på den økologiske tilstanden.
- Få på plass 10 % vern av skog så raskt som mulig, i tråd med Stortingets vedtak, som et ledd i 30 prosent-målet som ligger i den nylige inngåtte naturavtalen, samt restaurering av 30 % av forringet skogsnatur.

Så er det selvsagt viktig å få slutt avskoging, det vil si omdisponering av skog til andre formål, herunder skogbrukstiltak som reduserer skogarealet.

Vennlig hilsen
Norsk Friluftsliv

Bente Lier
generalsekretær

Hans Erik Lerkelund
fagsjef naturforvaltning